

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТИПОЛОГІЇ СПОРУД У БУДІВНИЦТВІ

У статті на основі досвіду класифікації споруд запропоновано підходи та основи класифікації споруд з урахуванням сучасних підходів.

Ключові слова: споруда, типологія, проектно-будівельна діяльність.

Сьогодні, коли активними темпами здійснюється робота з упорядкування нормативного забезпечення у будівництві, надзвичайно важливим є визначення об'єктів нормування у будівництві – елементів середовища. Одним з таких елементів є досить значна група об'єктів будівництва – споруди.

У нормативній документації України існує класифікація будівель і споруд, яка викладена у відповідному Державному класифікаторі (ДК БС), прийнятому Держстандартом ще у 2000 році. Відповідно до цього документа споруди – це будівельні системи, пов'язані з землею, які створені з будівельних матеріалів, напівфабрикатів, устаткування та обладнання в результаті виконання різних будівельно-монтажних робіт [1].

Будівлі визначені як споруди, що складаються з несучих та огорожувальних або сполучених (несуче-огорожувальних) конструкцій, які утворюють наземні або підземні приміщення, призначені для проживання або перебування людей, розміщення устаткування, тварин, рослин, а також предметів [1].

Отже, споруди – це більш загальне поняття, ніж будівлі. Одразу слід зазначити, що вислів «будівлі та споруди» є у зв'язку з цим некоректним. Правильніше було би вживати вислів «будівлі та інші споруди» або просто «споруди».

Згаданий класифікатор поділяє всі споруди на дві великі групи – будівлі та інженерні споруди. У свою чергу, будівлі поділяються на житлові та нежитлові будівлі (табл. 1), а інженерні споруди – на: транспортні споруди; трубопроводи, комунікації та лінії електропередачі; комплексні промислові споруди, інші інженерні споруди.

Одразу слід зазначити, що згаданий класифікатор призначений для використання органами центральної та місцевої виконавчої та законодавчої влади, фінансовими службами, органами статистики та всіма суб'єктами господарювання (юридичними та фізичними особами) в Україні.

Використання ДК БС забезпечує умови для вирішення таких завдань:

- виконання комплексу облікових функцій щодо будівельної діяльності в рамках робіт з державної статистики, включаючи статистику цін на будівельну продукцію;
- проведення робіт з перепису, оцінки та переоцінки вартості і стану будівель та споруд;

Класифікація будівель і споруд за Державним класифікатором ДК 018-2000

БУДІВЛІ		
Житлові будівлі		
Будинки одноквартирні	<i>будинки одноквартирні масової забудови</i>	
	<i>котеджі та будинки одноквартирні підвищеної комфортності</i>	
	<i>будинки садибного типу</i>	
	<i>будинки дачні та садові</i>	
Будинки з двома та більше квартирами	<i>Будинки з двома квартирами</i>	<i>будинки двоквартирні масової забудови</i>
		<i>котеджі та будинки двоквартирні підвищеної комфортності</i>
	<i>Будинки з трьома та більше квартирами</i>	<i>будинки багатоквартирні масової забудови</i>
		<i>будинки багатоквартирні підвищеної комфортності, індивідуальні</i>
<i>будинки житлові готельного типу</i>		
Гуртожитки	<i>гуртожитки для робітників та службовців</i>	
	<i>гуртожитки для студентів вищих навчальних закладів</i>	
	<i>гуртожитки для учнів навчальних закладів</i>	
	<i>будинки-інтернати для людей похилого віку та інвалідів</i>	
	<i>будинки дитини та сирітські будинки</i>	
	<i>будинки для біженців, притулки для бездомних</i>	
	<i>будинки для колективного проживання інші</i>	
Нежитлові будівлі		
Готелі, ресторани та подібні будівлі	<i>Готелі, ресторани та подібні будівлі</i>	<i>готелі</i>
		<i>мотелі</i>
		<i>кемпінги</i>
		<i>пансіонати</i>
		<i>ресторани та бари</i>
	<i>Інші будівлі для тимчасового проживання</i>	<i>туристичні бази та гірські притулки</i>
		<i>дитячі та сімейні табори відпочинку</i>
		<i>центри та будинки відпочинку</i>
<i>інші будівлі для тимчасового проживання</i>		
Будівлі офісні	<i>будівлі органів державного та місцевого управління</i>	
	<i>будівлі фінансового обслуговування</i>	
	<i>будівлі органів правосуддя</i>	
	<i>будівлі закордонних представництв</i>	
	<i>адміністративно-побутові будівлі промислових підприємств</i>	
	<i>будівлі для конторських та адміністративних цілей інші</i>	
Будівлі торговельні	<i>торгові центри, універмаги, магазини</i>	
	<i>криті ринки, навільйони та зали для ярмарків</i>	
	<i>станції технічного обслуговування автомобілів</i>	
	<i>їдальні, кафе, закусочні тощо</i>	
	<i>бази та склади підприємств торгівлі та громадського харчування</i>	
	<i>будівлі підприємств побутового обслуговування</i>	
	<i>будівлі торговельні інші</i>	

Продовження таблиці 1

Будівлі транспорту та засобів зв'язку	<u>Вокзали, аеровокзали, будівлі засобів зв'язку та пов'язані з ними будівлі</u>	<i>автовокзали та інші будівлі автомобільного транспорту</i>
		<i>вокзали та інші будівлі залізничного транспорту</i>
		<i>будівлі міського електротранспорту</i>
		<i>аеровокзали та інші будівлі повітряного транспорту</i>
		<i>морські та річкові вокзали, маяки та пов'язані з ними будівлі</i>
		<i>будівлі станцій підвісних та канатних доріг</i>
		<i>будівлі центрів радіо- та телевізійного мовлення, телефонних станцій, телекомунікаційних центрів тощо</i>
		<i>ангари для літаків, локомотивні, вагонні, трамвайні та тролейбусні депо</i>
		<i>будівлі транспорту та засобів зв'язку інші</i>
		<u>Гаражі</u>
	<i>гаражі підземні</i>	
	<i>стоянки автомобільні криті</i>	
	<i>навіси для велосипедів</i>	
Будівлі промислові та склади	<u>Будівлі промислові</u>	<i>будівлі підприємств машинобудування та металообробної промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств чорної металургії</i>
		<i>будівлі підприємств хімічної та нафтохімічної промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств легкої промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств харчової промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств медичної та мікробіологічної промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств лісової, деревообробної та целюлозно-паперової промисловості</i>
		<i>будівлі підприємств будівельної індустрії, будівельних матеріалів та виробів, скляної та фарфоро-фаянсової промисловості</i>
		<i>будівлі інших промислових виробництв, включаючи поліграфічне</i>
	<u>Резервуари, силоси та склади</u>	<i>резервуари для нафти, нафтопродуктів та газу</i>
		<i>резервуари та ємності інші</i>
		<i>силоси для зерна</i>
		<i>силоси для цементу та інших сипучих матеріалів</i>
		<i>склади спеціальні товарні</i>
		<i>холодильники</i>
		<i>складські майданчики</i>
		<i>склади універсальні</i>
		<i>склади та сховища інші</i>
		Будівлі для публічних виступів, закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення
<i>Зали засідань та багатоцільові зали для публічних виступів</i>		
<i>Цирки</i>		
<i>Казино, ігорні будинки</i>		
<i>Музичні та танцювальні зали, дискотеки</i>		
<i>Будівлі для публічних виступів інші</i>		
<i>Музеї та художні галереї</i>		
<u>Музеї та бібліотеки</u>	<i>Бібліотеки, книгосховища</i>	
	<i>Технічні центри</i>	
	<i>Планетарії</i>	
	<i>Будівлі архівів</i>	
	<i>Будівлі зоологічних та ботанічних садів</i>	

Продовження таблиці 1

Будівлі для публічних виступів, закладів освітнього, медичного та оздоровчого призначення	Будівлі навчальних та дослідних закладів	Будівлі науково-дослідних та проектно-вишуквальних установ	
		Будівлі вищих навчальних закладів	
		Будівлі шкіл та інших середніх навчальних закладів	
		Будівлі професійно-технічних навчальних закладів	
		Будівлі дошкільних та позашкільних навчальних закладів	
		Будівлі спеціальних навчальних закладів для дітей з фізичними або розумовими вадами	
		Будівлі закладів з фахової перепідготовки	
		Будівлі метеорологічних станцій, обсерваторій	
		Будівлі освітніх та науково-дослідних закладів інші	
	Будівлі лікарень та оздоровчих закладів	Лікарні багатопрофільні територіального обслуговування, навчальних закладів	
		Лікарні профільні, диспансери	
		Материнські та дитячі реабілітаційні центри, пологові будинки	
		Поліклініки, пункти медичного обслуговування та консультації	
		Шпитали виправних закладів, в'язниць та збройних сил	
		Санаторії, профілакторії та центри функціональної реабілітації	
		Заклади лікувально-профілактичні та оздоровчі інші	
	Зали спортивні	Зали гімнастичні, баскетбольні, волейбольні, тенісні та т. ін.	
		Басейни криті для плавання	
		Хокейні та льодові стадіони криті	
Манежі легкоатлетичні			
Тури			
Зали спортивні інші			
Будівлі нежитлові інші	Будівлі сільськогосподарського призначення, лісівництва та рибного господарства	Будівлі для тваринництва	
		Будівлі для птахівництва	
		Будівлі для зберігання зерна	
		Будівлі силосні та сінажні	
		Будівлі для садівництва, виноградарства та виноробства	
		Будівлі тепличного господарства	
		Будівлі рибного господарства	
		Будівлі підприємств лісівництва та звірівництва	
		Будівлі сільськогосподарського призначення інші	
	Будівлі для культурної та релігійної діяльності	Церкви, собори, костьолои, мечеті, синагоги та т. ін.	
		Похоронні бюро та ритуальні зали	
		Цвинтарі та крематорії	
	Пам'ятки історичні та такі, що охороняються державою	Пам'ятки історії та архітектури	
		Археологічні розкопки, руїни та історичні місця, що охороняються державою	
		Меморіали, художньо-декоративні будівлі, статуї	
	Будівлі інші, не класифіковані раніше	Казарми збройних сил	
		Будівлі міліцейських та пожежних служб	
Будівлі виправних закладів, в'язниць та слідчих ізоляторів			
Будівлі лазень та пралень			
		Будівлі з облаштування населених пунктів	

ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ		
Транспортні споруди		
Автостради, вулиці та дороги	<u>Автостради</u>	<i>Дороги автомобільні магістральні</i>
		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та стоянок на автостадах</i>
	<u>Вулиці та дороги</u>	<i>Вулиці та дороги міст і населених пунктів</i>
		<i>Позаміські, об'їзні та окружні дороги</i>
		<i>Дороги для технологічного автотранспорту промислових підприємств</i>
		<i>Доріжки для велосипедної та верхової їзди</i>
		<i>Майдани, тротуари та пішохідні зони</i>
		<i>Польові дороги</i>
		<i>Автомобільні дороги сільськогосподарських підприємств</i>
		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та стоянок на вулицях та дорогах</i>
<i>Шляхи, вулиці, дороги та дорожні споруди інші</i>		
Залізниці	<u>Залізниці магістральні</u>	<i>Залізничні колії магістральні</i>
		<i>Під'їзні, станційні та сортувальні колії</i>
		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та електрифікації</i>
		<i>Споруди для обслуговування магістральних залізниць інші</i>
	<u>Залізниці місцеві</u>	<i>Залізничні колії метрополітенів</i>
		<i>Трамвайні колії</i>
		<i>Залізниці підвісні та на естакадах</i>
		<i>Залізничні колії промислових підприємств</i>
		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та електрифікації</i>
		<i>Споруди місцевого рейкового транспорту інші</i>
Злітно-посадкові смуги	<i>Злітно-посадкові смуги для злету та посадки</i>	
	<i>Злітно-посадкові смуги для маневрування та стоянки літаків та інших літальних апаратів</i>	
	<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та електрифікації злітно-посадкових та стоянкових смуг</i>	
	<i>Споруди для обслуговування злітно-посадкових та стоянкових смуг інші</i>	
Мости, естакади, тунелі та метро	<u>Мости та естакади</u>	<i>Автомобільні мости, шляхопроводи та естакади надземні</i>
		<i>Залізничні мости та естакади надземні</i>
		<i>Мости комбіновані</i>
		<i>Мости польових доріг</i>
		<i>Мости пересувні, наплавні та пороми</i>
		<i>Мости пішохідні</i>
		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та електрифікації мостів та естакад</i>
		<i>Мости та естакади інші</i>
	<u>Тунелі та метро</u>	<i>Тунелі автодорожні</i>
		<i>Тунелі залізничні</i>
<i>Тунелі комбіновані</i>		
<i>Тунелі метрополітенів</i>		
<i>Тунелі пішохідні</i>		
<i>Переходи підземні</i>		

Продовження таблиці 1

		<i>Пристрої для освітлення, сигналізації, забезпечення безпеки та електрифікації тунелів та метро</i>		
		<i>Тунелі та подібні споруди інші</i>		
Порти, канали, греблі та інші водні споруди	<u>Порти та судноплавні</u>	<i>Портові споруди морські</i>		
		<i>Портові споруди річкові</i>		
		<i>Канали судноплавні</i>		
		<i>Шлюзи та інші судноплавні споруди на річках і каналах</i>		
		<i>Споруди суднобудівної промисловості</i>		
		<i>Порти військові</i>		
		<i>Портові та судноплавні споруди інші</i>		
	<u>Дамби</u>	<i>Дамби гідроенергетичні</i>		
		<i>Дамби для зрошення і регулювання водних потоків</i>		
		<i>Водозахисні споруди теплових електростанцій</i>		
		<i>Водозахисні споруди атомних електростанцій</i>		
		<i>Дамби, загати та інші водозахисні насипні споруди</i>		
	<u>Акведуки, зрошувальні та осушувальні споруди</u>	<i>Акведуки, дюкери</i>		
		<i>Канали магістральні зрошувальних систем</i>		
		<i>Споруди систем водозабезпечення землеробства</i>		
		<i>Споруди осушувальних систем</i>		
		<i>Споруди зливових мереж</i>		
		<i>Споруди зрошувального та осушувального господарства інші</i>		
Трубопроводи, комунікації та лінії електропередачі				
Магістральні трубопроводи, комунікації та лінії електропередачі	<u>Магістральні нафтопроводи та газопроводи</u>	<i>Нафтопроводи магістральні</i>		
		<i>Газопроводи магістральні</i>		
		<i>Конденсатопроводи та продуктопроводи магістральні</i>		
		<i>Насосні станції на магістральних нафто- та газопроводах</i>		
		<i>Споруди зв'язку на магістральних нафто- та газопроводах</i>		
			<i>Споруди для магістрального трубопровідного транспорту інші</i>	
	<u>Магістральні водопроводи</u>	<i>Водоводи магістральні та відводи від них</i>		
		<i>Станції насосні та фільтраційні на магістральних водопроводах</i>		
			<i>Споруди зв'язку та обслуговування на магістральних водопроводах</i>	
	<u>Магістральні телекомунікаційні лінії</u>	<i>Лінії та вузли магістрального телефонного зв'язку</i>		
		<i>Релейні системи телебачення та магістральні кабельні мережі</i>		
		<i>Споруди та системи радіозв'язку</i>		
			<i>Споруди телекомунікацій інші</i>	
<u>Магістральні лінії електропередачі</u>	<i>Магістральні лінії електропередачі кабельні - КЛЕП високої напруги</i>			
	<i>Магістральні лінії електропередачі повітряні - ЛЕП високої напруги</i>			
	<i>Лінії електричні розподільні середньої напруги</i>			
	<i>Трансформаторні станції та підстанції магістральних ліній електропередачі</i>			
		<i>Споруди магістральних систем електрозабезпечення інші</i>		
Місцеві трубопроводи та комунікації	<u>Місцеві газовозподільні системи</u>	<i>Місцеві трубопроводи для транспортування газу</i>		
		<i>Споруди допоміжні місцевих газорозподільних систем</i>		
	<u>Місцеві трубопровідні системи для води та інших продуктів</u>	<i>Місцеві водопровідні мережі</i>		
		<i>Місцеві теплові мережі</i>		
		<i>Місцеві мережі для транспортування пари та стисненого повітря</i>		
		<i>Водяні свердловини, колодязі, бювети</i>		

Продовження таблиці 1

Місцеві трубопроводи та комунікації		Водонапірні бапти, фонтани	
		Споруди місцевих трубопровідних систем інші	
	Місцеві каналізаційні системи		Місцеві каналізаційні та водостічні мережі
			Колектори каналізаційні
			Установки для перероблення стічних вод
	Місцеві електро- та телекомунікаційні системи		Місцеві електросилові мережі
			Тролейбусні лінії
			Трансформаторні станції та підстанції місцевих електромереж
		Місцеві телекомунікаційні лінії	
		Місцеві телевізійні кабельні мережі	
		Споруди місцевих електричних та телекомунікаційних мереж інші	
Комплексні промислові споруди			
Споруди гірничопромислових та добувних підприємств		Споруди підприємств нафтодобувної та газової промисловості	
		Шахти та споруди підприємств з добування вугілля та сланцю	
		Споруди підприємств торф'яної промисловості	
		Споруди підприємств з добування та збагачення рудної сировини для виробництва чорних металів	
		Споруди підприємств з добування та збагачення рудної сировини для виробництва кольорових металів	
		Споруди підприємств з добування рідкісних і дорогоцінних металів та алмазів	
		Споруди підприємств виробництва будівельних матеріалів (гіпсові, цементні, цегельні, черепичні заводи та т. ін.)	
		Споруди підприємств лісозаготівельної промисловості	
		Споруди гірничопромислових та добувних підприємств інші	
Споруди підприємств електроенергетики		Електростанції гідравлічні та гідро акумуляційні	
		Електростанції теплові	
		Електростанції атомні	
		Електростанції на нетрадиційних джерелах енергії	
		Споруди підприємств зі збагачення та перероблення ядерних матеріалів	
		Споруди підприємств зі спалювання відходів	
		Споруди підприємств електро- та теплоенергетики інші	
Споруди підприємств хімічної промисловості		Споруди підприємств содової, хлорної промисловості та з виробництва пластичних мас	
		Споруди підприємств лакофарбової промисловості та побутової хімії	
		Споруди нафтохімічних та нафтопереробних підприємств	
		Споруди коксохімічних заводів	
		Споруди підприємств з виробництва продуктів основного органічного синтезу та синтетичного каучуку	
		Термінали для нафтопродуктів портові та прибережні	
		Споруди підприємств хімічної промисловості інші	
Споруди підприємств металургійної промисловості, не класифіковані раніше		Споруди агломераційного та доменного виробництва	
		Споруди сталеплавильного виробництва	
		Споруди прокатного виробництва	
		Споруди трубного та метизного виробництва	
		Споруди феросплавного виробництва	
		Споруди вогнетривкого виробництва	
		Споруди підприємств кольорової металургії	
			Споруди підприємств металургійної промисловості інші

Інші інженерні споруди				
Споруди спортивного та розважального призначення	<i>Стадіони, спортивні поля та майданчики</i>		<i>Стадіони та майданчики для занять спортом на відкритому повітрі</i>	
			<i>Треки та поля для автомобільного, велосипедного та кінного спорту</i>	
			<i>Споруди для занять водним спортом</i>	
	Інші споруди спортивного та розважального призначення			<i>Споруди для мореплавних видів спорту та відпочинку</i>
				<i>Споруди для зимових та гірських видів спорту та відпочинку</i>
				<i>Льотні поля та поля для парашутного спорту</i>
				<i>Споруди кінних центрів</i>
				<i>Громадські сади та парки для розваг і відпочинку</i>
				<i>Споруди зоологічних та ботанічних садів</i>
				<i>Майданчики для гри в гольф</i>
Інші інженерні споруди, не класифіковані раніше			<i>Військові випробувальні центри</i>	
			<i>Військові полігони та стрільбища</i>	
			<i>Військові інженерні фортифікаційні споруди</i>	
			<i>Космодроми та ділянки для запуску супутників</i>	
			<i>Полігони складування побутових відходів</i>	
			<i>Споруди по знешкодженню та захороненню шкідливих промислових відходів</i>	
			<i>Відвали гірничих розробок</i>	

- проведення зіставлення національних статистичних даних щодо продукції будівництва з даними Статистичної комісії Європейського Союзу (Євростату) та ООН;
- проведення соціологічних досліджень з питань будівництва, забезпечення житлом і різними послугами населення України;
- розроблення аналітичних показників та прогнозування інвестицій в економіку України.

Як бачимо, класифікація будівель та інших споруд для використання у проектуванні та будівництві, при формуванні нормативних вимог для будівельного комплексу не може бути застосований. Деякі з причин наведені нижче.

Проаналізувавши класифікацію будівель та інженерних споруд, можна зробити такі висновки:

1. Раніше (за радянських часів) готелі належали до житлових будівель, оскільки призначені для тимчасового проживання.
2. Пансіонати, ресторани та бари, туристичні бази, дитячі та сімейні табори відпочинку, центри та будинки відпочинку доцільніше віднести до інших угруповань: ресторани та бари – до підприємств громадського харчування; пансіонати, туристичні бази, дитячі та сімейні табори відпочинку, центри та будинки відпочинку – до оздоровчих закладів.
3. Адміністративно-побутові будівлі промислових підприємств доцільніше віднести до промислових підприємств і комплексів, оскільки перші є невід'ємною складовою других.

4. Станції технічного обслуговування автомобілів доцільніше віднести або до виробничих споруд, або до споруд транспорту.
5. Будівлі підприємств побутового обслуговування також можуть бути віднесені до виробничих споруд тощо.

Це лише деякі зауваження до класифікації будівель та інших споруд, наведеної у ДК 018-2000 з точки зору застосування її при формуванні архітектурної типології споруд.

У різних документах, що регулюють діяльність у будівництві, наведені відомості про класифікацію споруд. Зокрема, у ДБН А.1.1-1-93 у додатку, де описується структура Системи нормування та стандартизації у будівництві, у підкласі В.2 «Об'єкти будівництва та промислова продукція будівельного призначення» до комплексу В.2.2 належать будинки і споруди (житлові та громадські, виробничі та допоміжні будинки і споруди), до комплексу В.2.3 віднесені транспортні споруди, до комплексу В.2.4 – гідротехнічні, енергетичні та меліоративні споруди [2].

Різні автори книг з типології житлових будівель сходяться на тому, що класифікація житлових будівель здійснюється за різними ознаками: за планувальною структурою, за поверховістю, за конструктивним рішенням, за матеріалом огорожуючих конструкцій тощо.

Державні будівельні норми щодо громадських будівель наводять таку класифікацію громадських будівель:

- Будинки, споруди та приміщення дошкільних навчальних закладів:
  - дошкільні навчальні заклади загальнорозвиваючі і компенсуючого типу (спеціальні та санаторні);
  - будинки дитини та дошкільні дитячі будинки;
  - дошкільні навчальні заклади, об'єднані із загальноосвітньою школою I і I-II ступенів;
- Будинки, споруди та приміщення навчальних закладів:
  - загальноосвітні та спеціалізовані школи I, I-II і I-III ступенів;
  - загальноосвітні, спеціальні та санаторні школи-інтернати;
  - міжшкільні навчально-виробничі комбінати;
  - позашкільні заклади;
  - професійно-технічні навчальні заклади;
  - вищі навчальні заклади;
  - інститути підвищення кваліфікації спеціалістів;
- Будинки, споруди і приміщення охорони здоров'я та відпочинку:
  - лікувально-профілактичні заклади;
  - санітарно-профілактичні заклади;
  - установи судово-медичної експертизи;
  - аптечні заклади;
  - санаторії та санаторії-профілакторії;
  - заклади відпочинку та туризму;
  - готелі, мотелі, кемпінги та інші засоби тимчасового розміщення (проживання);

- Будинки, споруди і приміщення фізкультурно-оздоровчі та спортивні:
  - відкриті фізкультурно-спортивні споруди.
  - криті споруди та будинки.
  - фізкультурно-спортивні та фізкультурно-оздоровчі комплекси;
- Будинки, споруди та приміщення культурно-видовищних, дозвіллевих та культових закладів:
  - бібліотеки;
  - музеї та виставки;
  - заклади дозвілля (клуби, центри культури і дозвілля тощо);
  - видовищні заклади (театри, концертні зали, кінотеатри, цирку тощо);
  - культові будинки, споруди та комплекси;
- Будинки, споруди та приміщення підприємств торгівлі та харчування:
  - підприємства роздрібної торгівлі;
  - підприємства харчування (заклади ресторанного господарства);
- Будинки, споруди та приміщення підприємств побутового обслуговування:
  - комплексні підприємства побутового обслуговування;
  - лазні, лазнево-оздоровчі комплекси;
  - хімчистки та пральні;
- Будинки, споруди та приміщення закладів соціального захисту населення:
  - територіальні центри соціального обслуговування, будинки нічного перебування, центри реінтеграції, соціальної адаптації, соціальні готелі;
  - будинки-інтернати загального та спеціального типу;
  - центри зайнятості населення;
- Будинки, споруди та приміщення науково-дослідних установ, проектних і громадських організацій та управління:
  - науково-дослідні інститути (за винятком значних спеціальних споруд).
  - проектні та конструкторські організації.
  - інформаційні центри.
  - установи органів управління.
  - установи громадських організацій.
  - установи кредитування, страхування та комерційного призначення. Банки і банківські сховища.
  - архіви.
- Будинки, споруди та приміщення транспорту, призначені для безпосереднього обслуговування населення:
  - вокзали усіх видів транспорту.
  - контори обслуговування пасажирів та транспортні агентства, касові павільйони.

- Будинки, споруди та приміщення комунального господарства (окрім виробничих, складських та транспортних будинків і споруд)
  - установи для громадянських обрядів, поховальні бюро, крематорії.
  - житлово-експлуатаційні заклади.
  - громадські туалети.
- Багатофункціональні будинки та комплекси, що включають приміщення різного призначення [3].

Як бачимо, класифікація громадських будівель наведена відповідно до функціонального призначення.

Разом з тим, на сьогодні відсутня класифікація виробничих споруд. З одного боку, це питання надзвичайно складне, оскільки досить значний спектр ознак, за якими могла би бути здійснена класифікація виробничих споруд. З іншого боку, без наявності чіткої класифікації подібних споруд неможливе повноцінне розроблення нормативного забезпечення щодо проектування та будівництва цих об'єктів. Хоча, заради справедливості, слід зазначити, що спроба класифікувати виробничі об'єкти була зроблена понад 20 років тому [4].

Класифікація промислових об'єктів залежить від технології, яка застосовується у виробництві. Класифікація основних процесів промислового виробництва може бути проведена на основі таких ознак: спосіб організації технологічного процесу; вид сировини, що використовується; способи та кратності обробки сировини та ін. За способом організації технологічні процеси поділяють на: періодичні, безперервні, комбіновані. До періодичних процесів належать виробничі процеси, обладнання для яких завантажується вихідними матеріалами через певні проміжки часу. Наприклад, виплавка сталі, лиття у форми та ін. До безперервних належать виробничі процеси, для яких надходження сировини та вивантаження кінцевих продуктів відбувається безперервно. Наприклад, розливання сталі, переробка нафти та ін. При комбінованих процесах поєднуються різні стадії періодичних і безперервних процесів. Наприклад, робота доменної печі, поточні лінії механічної обробки деталей та ін. За кратністю обробки сировини процеси можуть поділятися на: процеси з відкритою (розімкненою) схемою (вихідні сировинні продукти піддаються однократній обробці); процеси з замкненою (круговою, циклічною) схемою (сировина неодноразово повертається у початкову стадію процесу для повторної обробки); комбіновані процеси – зі змішаною схемою [4].

Підприємства за складом цехів поділяються на: підприємства з повним виробничим циклом (які мають у своєму складі весь набір основних, допоміжних і обслуговуючих цехів – універсальні підприємства); підприємства з неповним виробничим циклом (спеціалізовані підприємства, які розрізняються за видом і ступенем спеціалізації).

Залежно від характеру та організації технологічних процесів виробничі будівлі класифікують:

- за кількістю поверхів (одно-, багатоповерхові);

- за кількістю прогонів (однопрогонові, багатопрогонові);
- за конструктивними схемами каркасів (каркасні, безкаркасні, зі змішаним каркасом);
- за конструктивними схемами покриттів (площинні та просторові рішення);
- за будівельними системами, пов'язаними з вибором матеріалу основних несучих конструкцій (у залізобетоні (збірному, збірно-монолітному, монолітному), металі, деревині);
- за методами, засобами та характером використання підйомно-транспортного обладнання (кранові (з підвісними кранами, конвеєрами, опорними мостовими кранами), безкранові);
- за системою водовідведення (з внутрішнім водовідведенням та зовнішнім водовідведенням);
- за характером вирішення профілю покриття (без фонарних надбудов і з фонарними надбудовами);
- за внутрішнім температурно-вологісним режимом приміщень (опалювальні, неопалювальні з надмірним тепловиділенням);
- за системою вентилявання (забезпечені та незабезпечені природною вентиляцією або аерацією, зі штучною проточно-витяжною системою вентиляції);
- за системою освітлення (природне, штучне, комбіноване);
- залежно від характеру забудови території (суцільна, блочна, павільйонна);
- за розташуванням внутрішніх опор (прогонові, чарункові та зальні) [4].

Сьогодні вже назріла необхідність у формуванні сучасної типології споруд. Саме типологія споруд є основою для систематизації робіт з нормування та стандартизації у будівництві. Також треба зважити на те, що за останні роки з'явилися нові типи споруд відповідно до сучасних потреб.

Проаналізувавши досвід класифікації споруд, можна сформулювати пропозиції з архітектурно-будівельної типології споруд. Передусім, типологія споруд має формуватися за функціональною ознакою.

Так, споруди поділяються на житлові будівлі, громадські споруди, споруди транспорту, споруди виробничого призначення, споруди спеціального призначення.

У свою чергу, житлові будівлі поділяються на одноквартирні, багатоквартирні та гуртожитки. Одноквартирні будівлі поділяються на окремо розташовані та блоковані. Багатоквартирні будівлі поділяються за планувальною схемою на коридорні, галерейні, терасні та секційні. За поверховістю багатоквартирні будівлі поділяються на малоповерхові, середньої поверховості, багатоповерхові та висотні.

Громадські споруди можна класифікувати на:

- споруди навчальних закладів:
  - споруди дошкільних навчальних закладів:

- дошкільні навчальні заклади загальноосвітні і компенсуючого типу (спеціальні та санаторні);
- будинки дитини та дошкільні дитячі будинки;
- дошкільні навчальні заклади, об'єднані із загальноосвітньою школою I і I-II ступенів;
- споруди загальноосвітніх навчальних закладів:
  - загальноосвітні та спеціалізовані школи I, I-II і I-III ступенів;
  - загальноосвітні, спеціальні та санаторні школи-інтернати;
  - міжшкільні навчально-виробничі комбінати;
  - позашкільні заклади;
- споруди вищих і професійно-технічних навчальних закладів:
  - професійно-технічні навчальні заклади;
  - вищі навчальні заклади;
  - інститути підвищення кваліфікації спеціалістів;
- споруди охорони здоров'я та відпочинку:
  - споруди охорони здоров'я:
    - лікувально-профілактичні заклади;
    - установи судово-медичної експертизи;
    - аптечні заклади;
  - споруди відпочинку:
    - санаторно-профілактичні заклади;
    - санаторії та санаторії-профілакторії;
    - заклади відпочинку та туризму;
    - готелі, мотелі, кемпінги та інші засоби тимчасового розміщення (проживання);
- споруди фізкультурно-оздоровчі та спортивні:
  - відкриті фізкультурно-спортивні споруди.
  - криті споруди та будинки.
  - фізкультурно-спортивні та фізкультурно-оздоровчі комплекси;
- споруди культурно-видовищних, дозвіллевих та культових закладів:
  - бібліотеки;
  - музеї та виставки;
  - заклади дозвілля (клуби, центри культури і дозвілля тощо);
  - видовищні заклади (театри, концертні зали, кінотеатри, цирку тощо);
  - культові споруди та комплекси;
- споруди підприємств торгівлі та харчування:
  - підприємства роздрібної торгівлі;
  - підприємства харчування (зклади ресторанного господарства);
- споруди підприємств побутового обслуговування:
  - комплексні підприємства побутового обслуговування;
  - лазні, лазнево-оздоровчі комплекси;
  - хімчистки та пральні;
- споруди закладів соціального захисту населення:

- територіальні центри соціального обслуговування, будинки нічного перебування, центри реінтеграції, соціальної адаптації, соціальні готелі;
- будинки-інтернати загального та спеціального типу;
- центри зайнятості населення;
- споруди науково-дослідних установ;
- споруди проектних організацій;
- споруди громадських організацій
- споруди управління:
  - інформаційні центри;
  - установи органів управління;
  - установи кредитування, страхування та комерційного призначення. Банки і банківські сховища;
  - архіви;
- багатофункціональні споруди, що включають приміщення різного призначення.

Причому багатофункціональні споруди, як правило, виконують функції двох або більше громадських споруд одночасно залежно від призначення.

Споруди транспорту включають до свого складу:

- споруди авіаційного транспорту;
- споруди залізничного транспорту;
- споруди водного (морського та річкового) транспорту;
- споруди автомобільного транспорту, в тому числі станції технічного обслуговування;
- споруди метрополітенів;
- споруди міського електротранспорту;
- споруди трубопровідного транспорту.

Споруди виробничого призначення поділяються на:

- споруди адміністративно-побутового призначення;
- споруди технологічного призначення:
  - споруди промисловості:
    - споруди електроенергетики;
    - споруди вугільної та паливної промисловості;
    - споруди чорної металургії;
    - споруди кольорової металургії;
    - споруди електронної промисловості;
    - споруди хімічної та нафтохімічної промисловості;
    - споруди машинобудівної промисловості;
    - споруди лісової, деревообробної та паперово-целюлозної промисловості;
    - споруди промисловості будівельних матеріалів;
    - споруди легкої промисловості;
    - споруди харчової промисловості;
    - споруди мікробіологічної промисловості;

- споруди медичної промисловості;
- споруди промисловості інші;
- споруди сільськогосподарського виробництва:
  - споруди рослинництва;
  - споруди тваринництва;
  - споруди рибництва;
  - споруди сільськогосподарського виробництва інші;
- споруди підприємств зв'язку.

Споруди спеціального призначення включають у себе:

- споруди військових і воєнізованих частин;
- споруди комунального господарства (окрім виробничих, складських і транспортних споруд)
  - установи для громадянських обрядів, поховальні бюро, крематорії.
  - житлово-експлуатаційні заклади.
  - громадські туалети.

Запропонована орієнтовна класифікація типів споруд може бути використана для формування нормативного забезпечення проектно-будівельної діяльності та може стати основою для подальшого її розвитку та уточнення.

Список використаних джерел

1. Державний класифікатор будівель та споруд ДК 018-2000.
2. ДБН А.1.1-1-93. Система стандартизації та нормування в будівництві. Основні положення. – К.: Мінбудархітектури України, 1993.
3. ДБН В.2.2-2009. Будинки та споруди. Громадські будинки та споруди. Основні положення. – К.: Мінрегіонбуд України, 2009.
4. Орловский Б.Я., Казаков С.В. Типология в проектировании промышленных предприятий. – М.: Стройиздат, 1990. – 408 с.: илл.

Аннотация

В статье на основе анализа опыта классификации сооружений предложены подходы и основы классификации сооружений с учетом современных подходов.

Ключевые слова: сооружение, типология, проектно-строительная деятельность.

Annotation

The article, based on the experiences of classification structures proposed approach and the basis of classification structures in the light of modern approaches.

Keywords: structure, typology, design and construction activities.